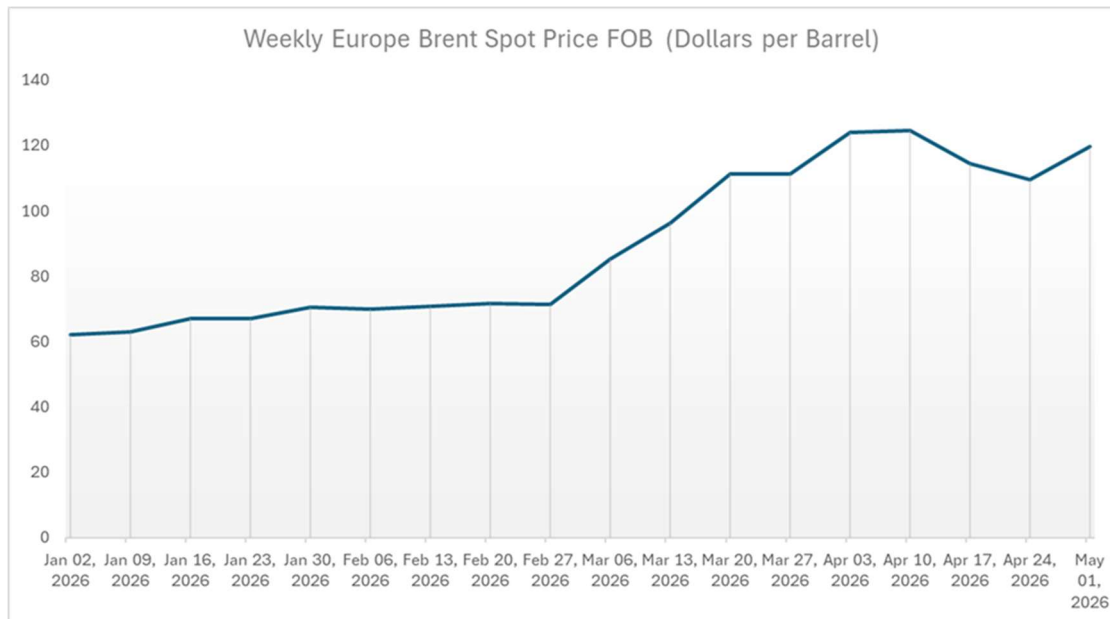

Η Πράσινη Μετάβαση και η Ενεργειακή Ασφάλεια της Ένωσης στη δίνη των Στενών του Ορμούζ: η ανθεκτικότητα των ορυκτών καυσίμων στο ενεργειακό μείγμα της ΕΕ

Η πρόσφατη κρίση στον Περσικό Κόλπο και η συνακόλουθη γεωπολιτική αστάθεια κατέδειξαν με σαφήνεια τα όρια των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την εξάρτηση της Ευρώπης από τους υδρογονάνθρακες. Ταυτοχρόνως, η ανάγκη για απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και ιδιαιτέρως από το ρωσικό φυσικό αέριο, απότοκη και της κρίσης που προκάλεσε ο πόλεμος στην Ουκρανία, οδήγησε σε έναν επαναπροσδιορισμό της Ευρωπαϊκής Ενεργειακής πολιτικής, με πρωτοφανή κινητοποίηση κεφαλαίων και πολιτικών υπέρ των ΑΠΕ, σύμφωνα και με τις επιταγές της Πράσινης Μετάβασης, που σχηματοποιήθηκε, μεταξύ άλλων, στο European Green Deal, στο Fit for 55 και στο REPowerEU.

Θεωρητικά, η έκθεση της Οικονομίας της Γηραιάς Ηπείρου στους ενεργειακούς πόρους που διακινούνται μέσω των Στενών του Ορμούζ είναι μάλλον περιορισμένη, καθώς η Ευρώπη εισάγει μόλις το 10% των αναγκών της σε πετρέλαιο και το 5% σε LNG, σύμφωνα με στοιχεία του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (IEA). Πλην όμως, κατέστη σαφές ότι ακόμη και περιορισμένες διαταραχές στις ροές πετρελαίου και LNG αρκούν για να επηρεάσουν άμεσα το κόστος παραγωγής, τις μεταφορές, την εφοδιαστική αλυσίδα, τον πληθωρισμό και τελικά την ίδια την ανταγωνιστικότητα των Ευρωπαϊκών Οικονομιών. Το δίδαγμα των δύο μεγάλων πετρελαϊκών κρίσεων της δεκαετίας του 1970 που προκάλεσαν πληθωριστικά σοκ στις δυτικές οικονομίες, ότι δηλαδή η εξάρτηση από περιορισμένες γεωγραφικές πηγές αποτελεί στρατηγικό ρίσκο, δεν έχει εμπεδωθεί πλήρως, παρά την πρόοδο που έχουν σημειώσει κράτη – μέλη σε όρους διαφοροποίησης του ενεργειακού μείγματος και ενίσχυσης της ανθεκτικότητας, προϊόν και του σοκ που εκδηλώθηκε στο πρώτο στάδιο της κρίσης στην Ουκρανία.

Το παράδοξο όμως εν προκειμένω είναι ότι την ίδια ανθεκτικότητα επιδεικνύει και η χρήση υδρογονανθράκων, κυρίως εισαγόμενων, καθώς πετρέλαιο και φυσικό αέριο καλύπτουν σήμερα το 60% περίπου των ενεργειακών αναγκών της ΕΕ – μάλιστα ο «μαύρος χρυσός» έχει αυξήσει τη συμμετοχή του από το 33% το 2013 στο 37% το 2024 – και συνολικά τα ορυκτά καύσιμα καλύπτουν το 68% του ενεργειακού μείγματος της Ένωσης. Κατά συνέπεια, η εδραζόμενη στις ΑΠΕ Πράσινη Μετάβαση δεν λαμβάνει υπόψη την πραγματικότητα της διεθνούς αγοράς και το υψηλό κόστος για την βιομηχανία και τους καταναλωτές. Η αδήριτη ανάγκη για ενεργειακή ασφάλεια και ανεξαρτησία οφείλει να λειτουργήσει εν τέλει ως καταλύτης και επιταχυντής του ευρωπαϊκού ενεργειακού συστήματος.

Στο πλαίσιο τούτο, το φυσικό αέριο εξακολουθεί να λειτουργεί ως καύσιμο – γέφυρα. Όχι ως μόνιμη απάντηση στις ενεργειακές ανάγκες της Ένωσης, αλλά ως αναγκαίο εργαλείο διαχείρισης μιας μεταβατικής περιόδου που αποδεικνύεται πολύ πιο σύνθετη από όσο αρχικά εκτιμήθηκε. Άλλωστε, το φυσικό αέριο έχει αναδειχθεί σε στρατηγικό καύσιμο, συμβάλλοντας καθοριστικά στη μείωση καύσης άνθρακα τόσο στην βιομηχανία όσο και στην ηλεκτροπαραγωγή, επιτυγχάνοντας δραστική μείωση των εκπομπών του θερμοκηπίου αλλά και σταθερότητα του ηλεκτρικού συστήματος.

Παράλληλα, η παρούσα κρίση στον Περσικό πυροδότησε μια δομική επανεκκίνηση της ενωσιακής ενεργειακής πολιτικής σε τομείς που πριν 2 ή 3 χρόνια θα θεωρούντο «ταμπού», καθώς κάποια κράτη – μέλη συζητούν ανοιχτά για εκμετάλλευση εγχώριων πηγών υδρογονανθράκων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η υπογραφή της

σύμβασης για το Block 2 στο Ιόνιο που αντανάκλα την σταδιακή επανεξέταση της σημασίας που μπορεί να αποκτήσει η εγχώρια παραγωγή υδρογονανθράκων για την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας, ιδίως σε περιόδους διεθνούς αστάθειας.

Η συζήτηση επομένως δεν μπορεί να περιοριστεί σε μια απλουστευτική αντιπαράθεση ανάμεσα στις ανανεώσιμες πηγές και τους υδρογονάνθρακες. Το πραγματικό διακύβευμα είναι η ισορροπία ανάμεσα στην απανθρακοποίηση, την οικονομική σταθερότητα και την ενεργειακή ασφάλεια. Η λέξη – κλειδί είναι η ευελιξία. Πολλαπλές πηγές εφοδιασμού, διαφοροποίηση εισαγωγών, αποθήκευση, ενεργειακές διασυνδέσεις. Στην Ανατολική Μεσόγειο, οι υποδομές LNG, ο Κάθετος Διάδρομος, οι έρευνες για τον εντοπισμό κοιτασμάτων σε θαλάσσιες εκτάσεις νοτίως της Πελοποννήσου και της Κρήτης και έργα στρατηγικής σημασίας, όπως ο Great Sea Interconnector αποτελούν επενδύσεις γεωπολιτικής σταθερότητας και στρατηγικής διαφοροποίησης για ολόκληρη την περιοχή.

Εν κατακλείδι, η Πράσινη Μετάβαση παραμένει αναγκαία και ιστορικά αναπόφευκτη. Ωστόσο, οι πρόσφατες κρίσεις κατέδειξαν ότι η μετάβαση δεν μπορεί να προηγείται της ανθεκτικότητας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση καλείται πλέον να εγκαταλείψει την ψευδαίσθηση ότι η ενεργειακή ασφάλεια μπορεί να διασφαλιστεί αποκλειστικά μέσω της επιτάχυνσης της απανθρακοποίησης και να διαμορφώσει μια περισσότερο ρεαλιστική στρατηγική, ικανή να συνδυάζει την κλιματική φιλοδοξία με την ασφάλεια εφοδιασμού, την οικονομική σταθερότητα και τη γεωπολιτική ανθεκτικότητα. Υπό αυτή την έννοια, η παρούσα κρίση ενδέχεται να αποτελέσει ακόμη μία «φυγή προς τα εμπρός» για την Ευρωπαϊκή Ένωση: όχι πλέον μόνο προς βαθύτερη ολοκλήρωση, αλλά προς μια πιο ώριμη και στρατηγικά αυτόνομη Ευρώπη.

Πέτρος Χανιώτης

Δικηγόρος, MSc